

cititorului. După cum reiese din anexele volumului, până la 1 aprilie 1922, au fost expropriate definitiv în Basarabia 3912 proprietăți cu o suprafață de 1.626.391 ha, din care au fost împrăștiate 922 de comune cu o suprafață de 654.318 ha. Înzestrarea modestă a gospodăriilor se explică, printre altele, prin faptul că 26,4% din suprafața expropriată a fost trecută în rezerva de stat, proporție pe care autoarea o consideră exagerată. Reforma agrară nu a scăpat țărănimea de griji și de sărăcie, mai ales în condițiile în care prețurile produselor agricole pe piața mondială erau în continuă scădere. Dar țăranii produceau în primul rând pentru asigurarea consumului familiei, iar din statistici reiese că a sporit semnificativ cantitatea de cereale utilizate pentru subzistență. Această situație contrasta iarăși în mod semnificativ cu situația din Ucraina Sovietică învecinată, unde, după cum se știe, colectivizarea forțată a dus la moartea prin înfometare a milioane de persoane.

Modernizarea vieții administrative a Basarabiei constituie subiectul unui capitol distinct care abordează această problemă din perspectiva descentralizării administrative. Zemstvele basarabene care funcționau în ajunul Unirii ar fi trebuit să dețină și un rol de autoadministrare, dar în realitate nu erau decât niște instrumente docile și comode pentru executarea dispozițiilor guvernului țarist. Legea administrativă din 1925 ar fi trebuit să încurajeze în mai mare măsură autogospodărirea locală, dar, de fapt, guvernul liberal nu dorea să piardă controlul în teritoriu, astfel că centralizarea s-a menținut în practică până la Legea administrativă adoptată în 1929 de guvernul național-țărănesc. Atribuțiile reale, statutul și activitatea funcționarilor publici din Basarabia sunt studiate într-un subcapitol special, care așează procesele administrative în dimensiunea lor reală. Reiese că, în comparație cu situația de dinainte de 1918, gradul de descentralizare administrativă era, începând cu anul 1925, mai ridicat totuși.

Încercarea temerară a Svetlanei Suveică de a avea o imagine redimensionată asupra vieții obștești din Basarabia în primul deceniu interbelic se desfășoară într-o notă care oscilează între optimism și pesimism. Desigur, aprecierile de natură calitativă sunt mai greu de efectuat, spre deosebire de cele de natură cantitativă, pentru care există statistici mai mult sau mai puțin exacte. Este de apreciat efortul științific evident al autoarei de a adopta o metodologie științifică matură și echilibrată, pe baza unei vaste documentații din arhivele Republicii Moldova, României și Marii Britanii, precum și a unei bogate literaturi istorice. Rezumatul substanțial în limba engleză asigură consultarea acestei cărți meritorii de către cititori din numeroase alte țări.

Ludovic Báthory

Vadim GUZUN, *Marea foamete sovietică 1926-1936*, Baia-Mare, Edit. Universității de Nord, 2011, 380 p.

Apărută în vara anului 2011, lucrarea istoricului Vadim Guzun tratează, din perspectiva unor documente arhivistice, problematica a ceea ce a rămas cunoscut în istorie sub numele de „marea foamete sovietică”. La baza lucrării stau documentele consultate de autor în arhivele românești, rusești și occidentale. Cei care vor avea curiozitatea să citească această lucrare vor constata că Vadim Guzun nu s-a oprit doar la simpla publicare a unor documente, ci s-a încumetat să întreprindă o analiză a cauzelor, caracterului și consecințele uneia dintre cele mai mari tragedii ale secolului XX – foametea – organizată și impusă de autoritățile de la Kremlin, în contextul și sub pretextul industrializării, dar și al colectivizării declanșate de liderii sovietici.

Din capul locului remarcăm, fără teamă de a greși că, în încercarea de a reconstitui o serie de realități din fosta Uniune Sovietică din perioada interbelică, autorul a reușit să aducă elemente de noutate asupra modului în care foametea a fost utilizată ca instrument politic în procesul de consolidare a sistemului administrativ comunist din URSS. Și, chiar dacă avem în față un volum cu foarte multe documente publicate, așa cum ni se înfățișează și așa cum este structurat în cele cinci capitole ale sale, cartea îmbie la o lectură pe nerăsuflăte prin ineditul informațiilor sale.

După o scurtă introducere, în primul capitol analiza autorului s-a îndreptat asupra stadiului cercetărilor problematice foametei din URSS. Sunt prezentate punctele de vedere ale unor istorici, curente, școli istoriografice, dar, în acest context, este scos în evidență efortul istoriografiei ucrainene de a promova cercetările în domeniu. Din sumara, dar pertinentă și foarte utilă trecere în revistă a ceea ce

s-a scris până acum despre acest subiect, cititorul poate ușor remarca discrepanțele și punctele de vedere diferite exprimate de istorici de-a lungul timpului. Capitolul al II-lea este consacrat analizei situației românilor (moldovenilor, cum apare în diferite documente) din Republica Autonomă Socialistă Sovietică Moldovenească. Vadim Guzun realizează și o comparație între foametea din 1926-1936 și cea din 1946-1947 din Republica Moldova, prezentând, în acest ultim caz, încercările locuitorilor disperați de a trece în România pentru a se salva. În paginile acestui capitol, autorul a considerat necesar să amintească și despre Raportul Comitetului pentru Afaceri Politice, raport care a stat la baza adoptării, în aprilie 2010, a Rezoluției Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, intitulată: *Comemorarea victimelor Marii Foamete din URSS*.

Capitolul III, interesant intitulat *Revoluția arhivelor* găzduiește în paginile sale analize istoriografice inedite asupra a ceea ce s-a publicat în Rusia, Ucraina și în diferite țări occidentale despre subiectul tratat în volum, publicații care au la bază documente existente în colecțiile arhivistice ale acestor țări.

Un capitol pe care îl consider extrem de important și pentru cei care studiază istoria contemporană a României și, în special, activitatea diplomaților români, este cel de-al patrulea. Este un capitol de mare întindere, dacă privim structura lucrării în ansamblul său, în care sunt publicate numeroase note informative trimise de legațiile României în țările cu care Bucureștii aveau relații diplomatice, note în care erau prezentate realități sovietice, reacții ale autorităților, situația și starea de spirit a populației și alte informații inedite la care putea avea acces personalul diplomatic român.

Ultimului capitol îi sunt dedicate un număr mai redus de pagini, în care este evocată situația internă a Uniunii Sovietice dinaintea invaziei germane din 1941. Volumul se încheie cu prezentarea surselor bibliografice folosite și cu un indice de nume de persoane, localități și termeni specifici ariei de cercetare.

După această sumară prezentare, înainte de a încheia, nu putem să nu remarcăm faptul că, prin această lucrare, literatura de specialitate din România se îmbogățește, deoarece subiectul este încă sumăr abordat la noi în țară, volumul, în ansamblul său, constituind nu doar un documentar al perioadei, ci și un model de cercetare și analiză a altor teme și evenimente ale epocii comuniste. În același timp, fără teamă de a greși, putem spune, pe de o parte, că volumul are și un scop didactic, în sensul că poate fi folosit în debaterile purtate în universități, în cadrul seminariilor de istorie contemporană. Pe de altă parte, poate fi considerat și un „deschizător de drum”, care să precedă lucrări mai ample în domeniu.

În fine, serioasă și atractivă deopotrivă, lucrarea lui Vadim Guzun dispune de avantajul major de care poate beneficia o carte, acela de a fi cât mai mult citită, reeditată și tradusă. Salutăm opțiunea referenților științifici, prof. univ. Vasile Pușcaș și cercet. dr. Lucian Nastasa-Kovács, de a recomanda publicarea acestei lucrări, dar și aceea a editorilor de a accepta tipărirea și de a realiza, din punct de vedere grafic, o lucrare de excepție.

Marcela Sălăgean

Simbolurile naționale ale Republicii Moldova, Academia de Științe a Moldovei, Instituția Publică „Enciclopedia Moldovei”, Chișinău, 2011, 636 p.; Republica Moldova, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Studii Enciclopedice, Chișinău, 2011, 800 p.

Efortul de redefinire identitară și tematică, ilustrat printr-o altă /nouă încercare de abordare conceptual-metodologică, proprie stadiului evolutiv al istoriografiei din Republica Moldova în urma evenimentelor petrecute între anii 1989-1991, a generat un parcurs extrem de sinuos și marcat de avatari în faza de „tranzitie”, acutizată problematic datorită impactului factorului politic, îndeosebi pe traseul deceniului prim al mileniului trei. Dacă fenomenul de reevaluare a paradigmei scrisului istoric din fostele state socialiste a vădit, cu minore diferențe cazuistice, valențe echilibrate și perfectă sinonimie în explorarea și exprimarea hermeneutizată a trecutului comun, – dominat de existența tezei unice viabile în cazul majorității țărilor declarate „naționale”, – în situația republicilor unionale abolite după